

mitive standpunkt for dum. Dets udøvere skulle tværtimod have erfaring og færdighed for at præstere, hvad byggherren forlangte, så bogen er blevet et smukt mindesmærke over fortidens oversete og forglemte håndværker.

Helge Søgaard

Bent Jørgensen: *Dansk stednavneleksikon. Jylland – sydlige del. Fyn med omliggende øer.* (Gyldendal 1983), 156 s.

Efter udsendelsen 1981 og 1982 af de foregående bind er stednavneleksikonet med dette bind afsluttet. Det kan føjes til, hvad der tidligere er skrevet, at de tre bind indeholder et spændende billedmateriale, der i sig selv er et studium værd.

Ib Gejl

Jens Lampe (red.): *Møller og møllere i Danmark gennem 100 år. Dansk Møllerforening 1884-1984.* (Forlaget Chronos, 1984). 139 s.

Festskriftet ved Dansk Møllerforenings 100-års jubilæum rummer 2 hovedartikler og nogle mindre, kulturhistoriske bidrag. Den ene hovedartikel er skrevet af Anders Jespersen, der er møllesagkyndig medarbejder ved Nationalmuseet. Han giver et kort rids af møllernes udviklingshistorie, hvor man især fæstner sig ved perioden 1750-1850. I dette tidsrum blev – med Holland som foregangsland – mølleteknikken væsentlig forbedret i såvel vind- som vandmøller. Teknikken bredte sig til Belgien, England, Nordvesttyskland og Danmark og medførte en forøgelse af produktiviteten i vind- og vanddrevne møller med 1000 %. Det karakteriserer i sig selv perioden, men er også med til at forklare vind- og vandmøl-

lernes relative sejlivethed, efter at dampmøllerne var slået igennem omkring 1850.

Om perioden efter 1850 handler festskriftets anden hovedartikel, som er en gennemgang af Dansk Møllerforenings historie. Den blev oprettet som svar på en begyndende organisering blandt svendene og på problemerne i forbindelse med omstillingen fra vegetabilsk til animalsk landbrugsproduktion, som også berørte de mange kundemøller på landet, som gradvis mistede den traditionelle mel- og grynproduktion, men fik nye muligheder ved foderstofforarbejdelse, hvilket imidlertid krævede en omstilling. Foreningen var fra starten domineret af de store møller, som dog i tidens løb dannede deres egen organisation. Fra mellemkrigstiden satte et markant medlemsfratag ind. Antallet af møller var stadig faldende, og de fleste møllere forskød aktiviteten til deres hidtidige bivirksomhed: landbrug, bageri, kornhandel etc. De gamle vind- og vandmøllers totale forsvindning som fungerende virksomheder begyndte at tegne sig i horisonten, men energikrisen fra 1973 har åbnet muligheder specielt for vindmøllerne. Det er for så vidt ikke nye muligheder, for allerede i begyndelsen af århundredet blev der her i landet – med Poul la Cour som foregangsmand – arbejdet på at udnytte vindkraften til el-produktion, men energikrisen har givet vindkraften ny aktualitet og Dansk Møllerforening et voksende medlemstal i de allersensete år.

Festskriftet er ikke skrevet af historikere. Det er – bedømt på sine egne præmisser – en vellykket bog. Udstyret er pænt og artiklerne interessante. Der er mindre fejl og unøjagtigheder, men det er uden større betydning, og man er Dansk Møllerforening taknemlig for, at den har ladet udarbejde et fest-